

2010, nummer 1

- Chytride schimmel nu ook in België
- Inrichting en beheer van nieuw biotoop voor Vroedmeesterpad in Vlaams-Brabant
- Regionaal Landschap Schelde-Durme en Bosgroep Midden Oost-Vlaanderen in de bres voor Vuursalamander
- Collectieve overwintering amfibieën en reptielen in de Lage Fronten in Maastricht
- Wervik: Kamsalamandergemeente bij uitstek
- Spectaculaire reddingsactie in Kuurne
- Duizenden larven Rugstreeppad weggevangen in Rumst
- Vers van de pers: 'Groene kikkers in Vlaanderen en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest'
- Voor u gelezen...

Chytride schimmel nu ook in België

Robert Jooris & Annemarieke Spitzen

Uit recent onderzoek uitgevoerd door de Universiteit Gent (Faculteit Diergeneeskunde) en de Nederlandse Stichting RAVON blijkt dat de schimmel *Batrachochytrium dendrobatidis* nu ook in ons land voorkomt bij amfibieën. Deze schimmel kan de infectieziekte chytridiomycose veroorzaken en wordt daarom ook kortweg chytride schimmel genoemd.

De schimmelziekte is stilaan wereldwijd verspreid. Een aantal amfibiesoorten en -populaties zijn intussen al uitgestorven of staan op het punt uit te sterven als direct gevolg van deze ziekte. Volgens de International Union for the Conservation of Nature (IUCN) gaat het om een zeer ernstige infectieziekte die een grote bedreiging vormt voor de biodiversiteit. De ziekte verspreidt zich vooral via besmette dieren en vogels maar kan ook door menselijke activiteiten in het veld worden verspreid.

In 2008 werden in Nederland en België 2.771 stalen genomen bij inheemse soorten en exoten zoals Noord-Amerikaanse Stierkikker (*Lithobates catesbeianus*) en Afrikaanse Klauwkikker (*Xenopus laevis*). De staalname gebeurde volgens een vast protocol door met een steriel wattenstaafje drie tot vijf keer over de onderbuik en de poten van de onderzochte amfibie te strijken. Op deze manier kan DNA van de schimmel worden ingezameld.

In ons land gebeurde het veldonderzoek in samenwerking met Hyla, de amfibieën- en reptielenwerkgroep van Natuurpunt. In bijna alle Nederlandse provincies en in Vlaanderen werden besmette dieren aangetroffen. Het percentage amfibieën dat met deze chytride schimmel was besmet, bedroeg 3,7 % in Nederland en 5,4 % in België. Vooral Stierkikkers en Klauwkikkers bleken besmet.

De impact van besmettingen met de schimmel op inheemse amfibiepopulaties blijft vooralsnog onduidelijk. Verder onderzoek dringt zich op. Ook onderzoek op museum exemplaren zou aanvullende inzichten kunnen verschaffen. Een aantal onderzoeksvragen zullen hopelijk snel kunnen worden beantwoord. Wat is de gevoeligheid van inheemse soorten voor klinische chytridiomycose (te bepalen d.m.v. ex situ experimenten)? Wat is de invloed van omgevingsstress op de gastheer voor infectie met de schimmel? En hoe sterk is de invloed van

schimmelinfecties op inheemse soorten op populatieniveau (in situ studie). Door een intensieve monitoring van een selectie aan soorten die een hoge mate van risico lopen om aan chytridiomycose te bezwijken zoals de Vroedmeesterpad (*Alytes obstetricans*) zal hopelijk heel wat informatie kunnen worden verkregen.

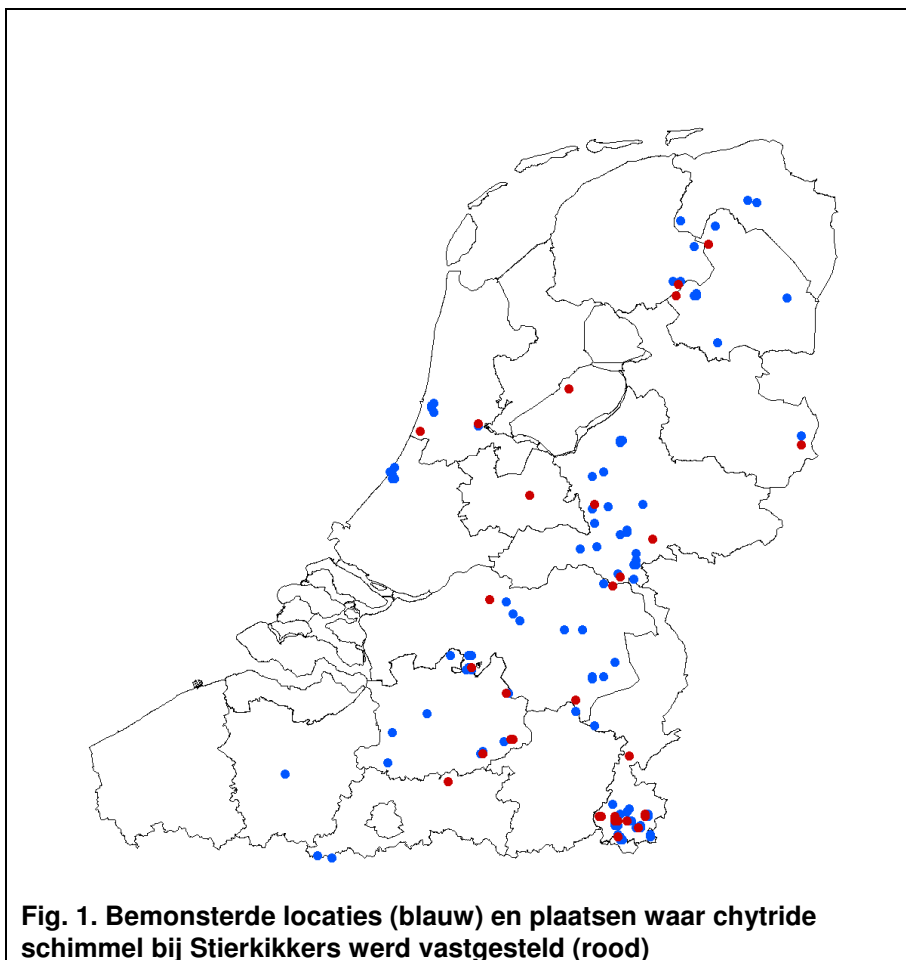

Fig. 1. Bemonsterde locaties (blauw) en plaatsen waar chytride schimmel bij Stierkikkers werd vastgesteld (rood)

Inrichting en beheer van een nieuw biotoop voor de Vroedmeesterpad in Vlaams-Brabant

Annabel Pennings

In de zomer van 2009 werd in de provincie Vlaams-Brabant een kleine populatie Vroedmeesterpadden (*Alytes obstetricans*) ontdekt op het domein van Ganspoel in Huldenberg. Er werden maximaal zeven roepende mannetjes waargenomen. Waarschijnlijk gaat het om zwervende dieren uit de populatie van Neerijse, die iets meer dan twee kilometers noordoostwaarts ligt. De Vroedmeesterpad werd in de Vlaamse Rode Lijst van amfibieën en reptielen opgenomen in de categorie 'met uitsterven bedreigd'. Bovendien is het een Provinciale Prioritaire Soort (PPS) voor de provincie Vlaams-Brabant. Deze provincie draagt dus een

bijzondere verantwoordelijkheid voor de soort omdat ze er relatief meer voorkomt dan in de meeste andere provincies.

De Vroedmeesterpad (fig. 2) is een warmteminnende soort. Ze leeft in Vlaanderen op de noordelijkste grens van haar Europees verspreidingsgebied. Om te voldoen aan haar warmtebehoefte, worden Vroedmeesterpadden vaak op zuidelijk gerichte (= warme) hellingen aangetroffen. Ook op het domein Ganspoel wordt de soort vooral aangetroffen op een zuidhelling, roepend onder zwarte folie in de directe omgeving van de poel. In een aantal foliegaten werd echter een bodembedekker (*Cotoneaster* sp.) aangeplant. Binnen enkele jaren zal deze bodembedekker de folie volledig overschaduwen waardoor de zuidhelling minder geschikt zal zijn als habitat voor Vroedmeesterpad.

Om de lokale populatie van uitsterven te behoeden, moeten dringend soortbeschermingsmaatregelen worden uitgewerkt. Aan de voet van de helling ligt een relatief grote maar ondiepe veedrinkpoel waarin echter geen larven van Vroedmeesterpadden werden gevonden. Deze poel wordt volledig betreden door vee en is sterk eutroof. Bovendien wordt ook het neerslagwater van een deel van de hoger gelegen Limburg Stirumlaan hierin afgevoerd. Ook het strooizout dat in de winter op die weg wordt gebruikt, stroomt uit naar deze poel.

Fig. 2. Vroedmeesterpadden in amplexus. Het mannetje (bovenaan) wikkelt de bevruchte eieren rond zijn achterpoten. Copulatie en bevruchting van de eitjes gebeurt op het land.

© Jean-Pierre Duchâtelet

HYLA adviseerde bij de opmaak van een soortbeschermingsplan waarbij zowel aandacht werd geschonken aan het behoud en de optimalisatie van land- en waterhabitat. Intussen werden reeds enkele beheermaatregelen uitgevoerd. Er werden drie steenhopen aangelegd (met streekeigen zandsteen) die moeten fungeren als schuilplaats. Een eerste hoop werd tegen een naar het zuidwesten gerichte talud gestapeld, een tweede onderaan de *Cotoneaster*-aanplant en een derde onderaan de helling, dichtbij de veedrinkpoel. Aan de steenhoop ter hoogte van de aanplant werd bovendien een betonnen veedrinkbak geplaatst. Deze veedrinkbak (met een diameter van twee meter) werd gedeeltelijk ingegraven en met stenen omgeven en moet dienen als voortplantingsplaats. De kosten voor deze inrichtingswerken worden gedragen door Regionaal Landschap Dijleland vzw.

Regionaal Landschap Schelde-Durme en Bosgroep Midden Oost-Vlaanderen in de bres voor de Vuursalamander in de regio Serskamp

Peter Claus

In het Smetledebos, aan de grens met Wichelen (deelgemeente Serskamp) en Wetteren, leeft een relictpopulatie van de Vuursalamander (*Salamandra salamandra terrestris*). Deze populatie is al lang geïsoleerd van de meer zuidelijke populaties in de Vlaamse Ardennen, net zoals twee andere Oost-Vlaamse relictpopulaties in Merelbeke en Buggenhout. De Vlaamse Ardennen vormen de kern van het verspreidingsgebied van Vuursalamander in Oost-Vlaanderen. De Oost-Vlaamse

relictpopulaties leven op de noordwestelijke rand van hun Europees verspreidingsgebied en verdienen dus bijzondere aandacht.

In november 2009 werden door het Regionaal Landschap Schelde-Durme in samenwerking met de Bosgroep Midden-Oost-Vlaanderen een aantal beheerwerken uitgevoerd.

De voortplantingspoelen verkeerden in een verlandingsfase als gevolg van de jarenlange bladinvall. Om de verlanding op nul te zetten, werd alle dood organisch materiaal geruimd tot op de minerale bodem. Twee grote poelen kregen een opknapbeurt en er werden twee nieuwe voortplantingspoelen van ca. 50 m² gegraven. Door de aanleg van deze poelen is het aantal potentieel geschikte voortplantingsplaatsen in dit loofbos aanzienlijk toegenomen.

Bij één poel werd de verbinding met een vervuilde beek opgeheven. Bij stortregen en hoge waterstanden sijpelde immers verontreinigd water in deze poel wat uiteraard een nadelige invloed had op de waterkwaliteit. Deze werken werden financieel mogelijk gemaakt dankzij de steun van de Provincie Oost-Vlaanderen.

Fig. 3. In deze grote bospoel werden amper twee weken na de ruiming al larven vastgesteld © Robert Jooris

Het succes bleef niet uit. Amper twee weken na de ruimingwerken werden al larven van Vuursalamander in de beheerde poelen waargenomen. Met dank aan alle betrokken instanties.

Wervik: Kamsalamandergemeente bij uitstek

Dominique Verbelen

Kamsalamander is opgenomen in bijlage II en IV van de Habitatrichtlijn. Voor deze Rode Lijst-soort moet Vlaanderen dus zorgen voor een gunstige staat van instandhouding. In art. 12 van de Habitatrichtlijn wordt een soort van resultaatsverbintenis verankerd waarbij moet worden gestreefd naar een verbetering van de toestand van de soorten opgeijst in voormelde bijlages zodat hun behoud op lange termijn kan worden gegarandeerd. De bepalingen uit dit art. 12 hebben betrekking op het hele grondgebied van de lidstaat en zijn dus niet enkel van kracht in de afgebakende speciale beschermingszones. Vooral voor Kamsalamander heeft dit belangrijke implicaties. Slechts 22% van de gekende locaties ligt immers binnen de grenzen van een Habitatrichtlijngebied. Vooral buiten deze speciale beschermingszones verdwijnen geschikte land- en waterbiotopen zeer snel, vaak door ruilverkavelingsprojecten, ingebruikname van woonuitbreidingsgebieden, daling van de grondwatertafel, toenemende eutrofiëring van poelen door overbemesting. In se dient elk verlies aan land- en waterbiotoop uit hoofde van de Habitatrichtlijn te worden gecompenseerd. Vaak blijkt en blijft dit echter dode letter. Hyla gaf in 2008 het goede voorbeeld door bij de aanleg van een nieuwe woonwijk in Wervik drie dichtgetrappelde poelen te laten ruimen en twee nieuwe poelen te laten aanleggen. Deze werken werden gefinancierd door de gemeente Wervik en de verkavelaar die hierdoor uitvoering gaf aan de hem opgelegde compensatieverplichting. Dit project wordt begeleid en opgevolgd door

provinciaal Hyla-verantwoordelijke Stefaan Parreyn. Dat opvolging nodig is, bleek in 2009: in één van de poelen werden goudvissen uitgezet en wordt de oeverzone snel ingenomen door Grote Lisdodde. Aan beide knelpunten zal zo gauw als mogelijk worden verholpen.

Stefaan trok ook in 2009 zeer stevig aan de kar. De Milieu Adviesraad van Wervik gaf positief advies voor de ontlening van de pompinstallaties van de brandweer. Hiermee zullen in 2010 vier poelen (waarvan twee in het kerngebied van Kamsalamander) worden leeggetrokken om ze visvrij te maken. Bestaande poelen werden beheerd in de Fonteinstraat, langsheen de Sint-Jansbeek en in de Leiemeersen en een nieuwe poel werd gegraven in de Komerenhoek. Het Wervikse soortbeschermingsplan Kamsalamander omvat ook een uitgebreid monitoringluik. Alle poelen die nieuw werden aangelegd of beheerd in functie van deze Habitatrictlijnsoort, worden op een gestandaardiseerde manier geïnventariseerd om de uitgevoerde ingrepen te kunnen evalueren en, indien nodig, tijdig te kunnen bijsturen. Eén van de bestaande poelen die in januari 2008 werd geruimd, was in het voorjaar 2009 goed voor tien adulte Kamsalamanders. In augustus 2009 kon hier ook succesvolle voortplanting worden aangetoond (gemiddeld 24 larven op drie bemonsteringsdata). Intussen werd ook op politiek vlak een grote doorbraak voorbereid: hopelijk zal Wervik in 2010 het biodiversiteitscharter ondertekenen. Eén van de speerpunten in dit charter wordt het Wervikse Kamsalamanderbeleid. Streefdoel: in een periode van tien jaar 50 bestaande poelen optimaal inrichten en beheren. Indien Wervik dit engagement aangaat, zal Hyla dit ambitieus project enthousiast begeleiden. Misschien kan Wervik op die manier verder uitgroeien tot de West-Vlaamse Kamsalamanderhoofdstad, een titel waar je als stadbestuur in elk geval flink zou kunnen mee uitpakken!

Collectieve overwintering van amfibieën en reptielen in de Lage Fronten in Maastricht

Alex Kloor

De Lage Fronten In Maastricht is een bekend vestingwerk en natuurgebied, belangrijk voor enkele soorten amfibieën en reptielen (o.a. de meest noordelijke populatie Muurhagedissen van de Maasvallei foerageert hier). Tijdens de voorbije winterperiode rapporteerde ik al meerdere keren over een overwinteringsplaats van de Hazelworm (*Anguis fragilis*) in het gebied maar groot was mijn verbazing toen ik op een zonnige winterdag twee vrouwtjes Alpenwatersalamander (*Ichthyosaura alpestris*), een jong mannetje Hazelworm en een mannetje Muurhagedis (*Podarcis muralis*) samen zag zonnen voor de ingang van hun collectieve ondergrondse overwinteringsplaats. Jammer genoeg vluchtte de Muurhagedis toen ik mijn fototoestel pakte gelijk het holletje weer in maar beide andere soorten kon ik wel fotograferen (fig. 4).

Fig. 4. Alpenwatersalamander en Hazelworm broederlijk naast elkaar zonnend voor hun winterverblijf

© Alex Kloor

Spectaculaire reddingsactie in Kuurne

Axel Vanderhaeghen

Als het regent in Kuurne, houden de inwoners van een aantal wijken hun hart vast. De grote verharde oppervlaktes in de industriezone en het feit dat beken in Kuurne niet noodzakelijk bovengronds lopen, zorgen ervoor dat het regenwater bij stortbuien niet altijd even efficiënt wordt afgevoerd. Triest gevolg: natte kelders en huiskamers. Om aan al deze waterrellende te verhelpen, zal op het industrieterrein ter hoogte van de Noordlaan een bufferbekken worden voorzien. Op zich goed nieuws, was het niet dat zich net daar enkele ecologisch interessante, oude veedrinkpoelen bevinden met o.a. Kleine Watersalamanders (*Lissotriton vulgaris*) en Alpenwatersalamanders (*Ichthyosaura alpestris*). En net omdat het aantal veedrinkpoelen in Kuurne beperkt is, betekent het verdwijnen van deze biotopen een aanzienlijk verlies voor de nog resterende amfibieënpopulaties. Daarom zocht Natuurpunt De Vlasbek vzw partners om de salamanders een veilig onderkomen te bezorgen. Hyla en de gemeentelijke diensten van Kuurne schoten ter hulp.

Van het Agentschap voor Natuur en Bos werd een toestemming bekomen om de salamanders weg te vangen uit de poelen die zouden verdwijnen en om ze te verplaatsen naar een geschikt biotoop in de directe omgeving. Eind maart was het zover. Tot verbazing van de plaatselijke vinkeniers die net hun streepjes op de weg kwamen schilderen, werden duizenden liters water uit de oude veedrinkpoelen weggepompt. De dappersten der Vlasbekkers, voorzien van lieslaarzen en schepnet, waagden zich in de modder op reddingsmissie. Na dit spectaculaire deel van het werk werden de pompen stilgelegd en kon het water terugkeren naar de poelen. Omdat met een bemonstering met schepnet doorgaans niet alle exemplaren kunnen worden gevangen, werd de poel vervolgens verder bemonsterd met enkele amfibieënfuiken. Door deze reddingsactie konden meer dan honderd salamanders worden weggevangen en werden ze alle overgeplaatst naar een geschikte poel waar ze zich hopelijk succesvol zullen voortplanten.

Fig. 5. Reddingsactie in beeld: wegvangen, verzamelen en transloceren. En bij deze laatste actie: werkers en kijkers!

© Robert Jooris

Later dit jaar beginnen de werken voor de aanleg van het bufferbekken en zal het terrein worden herschapen in een gigantische bouwwerf. De Kuurnse kelders en huiskamers zullen er droog bij liggen, ook als het water met bakken uit de hemel komt en het zal niet ten koste gegaan zijn van een aantal prachtige salamanderexemplaren. Met een bijzonder woord van dank aan alle vrijwilligers en instanties die deze succesvolle reddingsactie mogelijk maakten!

Duizenden larven van Rugstreeppad illegaal weggevangen in Rumst!

Robert Jooris

Tijdens een recent veldbezoek aan een kleigroeve in Terhagen (Rumst) werden in een greppel duizenden larven van Rugstreeppad (*Bufo calamita*) waargenomen, een bewijs dat de populatie in deze kleigroeve, één van de laatste leefbiotopen van de soort in het eeuwenoude ontginningsgebied, nog vrij goed vertegenwoordigd is. De kleigroeven die stapsgewijs in het landschap gegraven werden, waren voor de Rugstreeppad een uniek foerageergebied dat zich midden vorige eeuw uitstreckte van Hemiksem tot Rumst. De kolonisatie van deze zogenaamde secundaire leefbiotopen door de Rugstreeppad greep meer dan waarschijnlijk al plaats kort na de aanvang van de eerste extensieve kleiontginningen. Maar door concurrentie in andere streken, een crisis in de bouwsector, het gebruik van andere bouwmaterialen en het uitblijven van moderne ontginningsmethoden door veel steenbakkers, verdwenen in het begin van de jaren '70 van vorige eeuw heel wat kleinschalige kleiontginningen. Sommige kleigroeven liepen vol met water of verbosten. Andere werden gebruikt als stortplaats. Reconversie van de plaatselijke nijverheid moest de grote lokale werkloosheid die hierop volgde, verijdelen. Er kwamen nieuwe industriegebieden en in sommige oude kleigroeves werden recreatie- en sportterreinen aangelegd. Hierdoor verdwenen heel wat voor de Rugstreeppad geschikte land- en waterbiotopen en de groeve die nu aansluit op een met zand opgevulde groeve in eigendom van de Provincie Antwerpen is wellicht de enige nog overblijvende habitat in de regio voor deze Europees beschermde pad.

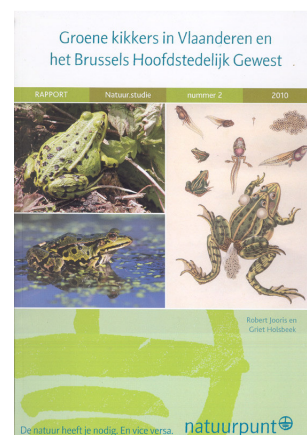
Fig. 6. Rugstreeppadlarven in Rumst. Gelukkig werd niet alles weggevangen. De voetsporen van de stropers zijn duidelijk te zien in de kleibodem
© Robert Jooris

Groot was onze verbazing toen we een paar dagen later vaststelden dat de meeste dikkopjes waren weggevangen! Talrijke voetstappen op de bodem van de greppel en het nog licht troebele water wezen er duidelijk op dat de paddenlarven met behulp van een schepnet werden weggevangen. Een eind verderop stelden we in een moerassige zone waar talrijke Bastaardkikkers (*Pelophylax esculentus*) leven, sporen in de rietzone vast, wellicht het gevolg van pogingen om deze kikkers hier illegaal af te vangen. Meer dan waarschijnlijk worden de larven verkocht als kikkervisjes, een handel die hier en daar de kop opsteekt op het internet en wellicht ook in enkele vijvercentra.

Vermoedelijk dachten de stropers dat de gevangen dikkoppen larven van Bastaardkikkers waren, een gegeerde tuinvijversoort. Aangezien de Rugstreeppad een beschermde soort is, werd door het Agentschap van Natuur en Bos (Buitendienst Antwerpen, cel handhaving) proces-verbaal opgesteld tegen onbekenden.

Vers van de pers: 'Groene kikkers in Vlaanderen en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest'

Een monografie over de verspreiding van alle in Vlaanderen en in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest levende groene kikkers is recent verschenen in de reeks rapporten van Natuurpunt Studie. Dit rapport omvat 81 pagina's en is het resultaat van jarenlang veldonderzoek door Robert Jooris (Natuur.Studie) en Griet Holsbeek (KUL, Laboratorium Aquatische Ecologie en Evolutiebiologie). De belangrijkste hoofdstukken die in het rapport besproken worden behandelen de systematiek van de groene kikkers, het ontstaan en de evolutie van het ingewikkeld voortplantingssysteem van het soortencomplex, hun levenscyclus, de soortbepaling op basis van morfologische en morfometrische kenmerken, paringsroepen en moleculair onderzoek. Kortom, alles wat je over groene kikkers moet weten. 'Groene kikkers in Vlaanderen en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest' kan besteld worden bij Natuurpunt Studie, Hyla, amfibieën- en reptielenwerkgroep, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen door storting van 12 euro (incl. verzendkosten) op rekening 230-0524745-92 met vermelding nr. 2151. Vergeet vooral dit laatste nummer niet te vermelden!

Voor u gelezen ...

De Rietpad of Agapad (*Rhinella marina*) werd sinds 1938 in Australië ingevoerd om de suikerrietkever te bestrijden. Deze reuzenpad kan een kopromplengte van 24 cm bereiken en werd vroeger in het genus *Bufo* geklasseerd. Ze eet hoofdzakelijk insecten maar kan ook grotere prooidieren zoals kikkers, kleine reptielen en zoogdieren aan. Deze exoot breidt zich zeer snel uit en heeft al een groot deel van het noorden van het Australisch continent veroverd. Miljoenen padden foerageren. De soort scheidt een zeer giftig secreet af waardoor heel wat predatoren zoals varanen, slangen en zelfs krokodillen sneuvelen na het eten van de padden. Volgens wetenschappers van de universiteit van Sydney zou men nu een middel gevonden hebben om de padden te bestrijden: kattenvoer! Dit zou op bepaalde plaatsen aan vijvers waar de pas gemetamorfoseerde padjes het water verlaten moeten geplaatst worden. Dit kattenvoer zou niet enkel de rietpadjes aantrekken maar ook een soort roofmier die de babypadjes als lekkernij verorberen.

Een Australische bouwvakker maakte zich blijkbaar geen zorgen toen hij op een werf in de buurt van Townsville op een slang trapte en gebeten werd. De man wou zelfs nog na zijn werk op café gaan omdat hij enkel maar een 'prikje' had gevoeld. Maar een collega kon hem overtuigen om toch maar eens naar een ziekenhuis te gaan want het bleek dat hij gebeten was door een Doodsadder (*Acanthophis antarcticus*), één van de meest giftige slangen uit Australië. De arts, die gespecialiseerd was in het behandelen van slangenbeten, vertelde hem dat hij veel geluk heeft gehad en op het nippertje aan de dood was ontsnapt. Mocht de beet enkele millimeters dieper in

de huid zijn doorgedrongen, had hij die zeker niet overleefd. Doodsadders beschikken namelijk over een krachtig neurotoxisch gif dat bij injectie in de huid van een mens weinig of geen pijn veroorzaakt maar de hartslag en de ademhaling volledig kan verlammen.

Een Zweedse vrachtwagenchauffeur schrok zich een aap toen er plots een slang uit het dashboard van zijn trucker kroop. De 33-jarige man stond net voor verkeerslichten in de Duitse havenstad Hamburg toen de slang kwam piepen. De Dobbelsteenslang (*Natrix tessellata*) was bij een terrariumliefhebber ontsnapt en koos voor een reis naar meer zuidelijke gebieden. Of dit al dan niet opzettelijk was, laten we in het midden. De slang werd naar een opvangcentrum in Duitsland gebracht.

De Yellow-spotted Bell Frog (*Litoria castanea*) werd herontdekt! Deze kikkersoort was vroeger een relatief vrij algemene soort in de noordelijke en zuidelijke 'tablelands' van New South Wales in Australië maar werd er de laatste 30 jaar niet meer waargenomen. De kikker werd echter in 2008 herontdekt op een stuk landbouwgrond maar het nieuws werd pas recent bekendgemaakt omdat men eerst de nodige beschermingsmaatregelen wou treffen. De herontdekte populatie kikkers bestaat uit meer dan honderd exemplaren

Redactie Hyla.flits, 2010, nummer 1:

Eindredactie: Robert Jooris en Dominique Verbelen
Redactiemedewerkers: Peter Engelen, Erik Marchand

Werkgroep Hyla

Voorzitter:

Bart Hellemans, Otterdreef 7
2980 Halle Zoersel
tel. 03 384 33 56
gsm: 0473 29 21 63
bart.hellemans@skynet.be

Secretaris:

Robert Jooris, Gemoedsveld 3
9230 Wetteren
tel. 09 369 42 28
robert.jooris@natuurpunt.be
robert.jooris@telenet.be

Penningmeester:

Jan Van Der Voort, A. Wolfsstraat 24/1
2900 Schoten
tel. 03 658 38 79
jan.vandervoort@hylawerkgroep.be

Webmaster

Gijs Damen, Dorpsstraat 2/2,
3971 Heppen
tel. 011 391 839
www.hylawerkgroep.be

rekeningnr. HYLA: 748-0162358-83

Provinciaal verantwoordelijken

- **Antwerpen** : Jan Van der Voort
- **Oost-Vlaanderen** : Robert Jooris
- **West-Vlaanderen**: Stefaan Parreyn,
Kruisekestraat 346, 8940 Wervik
gsm 0477 33 58 64
stefaan.parreyn@telenet.be
- **Vlaams Brabant** : Mark Lehouck,
Rotselaarsesteenweg 99, 3018 Leuven
tel. 016 44 49 36
mark.lehouck@pandora.be
- **Limburg** : Peter Engelen, 1 Meilaan 13
3650 Dilsen-Stokkem
tel. 089 75 66 09
peter.engelen@euphonymet.be

Leden van Natuurpunt vzw kunnen zich laten opnemen in het adressenbestand van Hyla.

Wat is Hyla?

Hyla is de herpetologische werkgroep van de Natuurpunt Studie vzw. Hyla tracht de belangstelling en de inzet van een groter publiek te bekomen door het geven van lezingen, organiseren van herpetologische excursies, publiceren van brochures en verspreiden van posters. Verder is Hyla bezig met tal van herpetologische studies o.a. studie van de Gladde slang in Kalmthout, poeleninventarisatie in Vlaanderen en de bestudering van het groene kikkercomplex. Ook op het vlak van bescherming van onze inheemse herpetofauna is Hyla zeer actief. Jaarlijks worden tienduizenden amfibieën veilig de weg overgezet, die de tocht naar hun paaipplaatsen kruist. Met de aanleg van poelen creëert Hyla zowel in reservaten als in landbouwgebied nieuwe biotopen voor kikkers en salamanders.

